

Zaznamenali sme

■ **Pod názvom Czech, Slovak and Polish Structuralist Traditions in the Translation Studies Paradigm Today 26. – 27. 9. 2013 usporiadal Ústav translatologie FF KU v Prahe** medzinárodnú konferenciu o súvislostiach medzi translatologickým výskumom a literárnou vedou 20. storočia v strednej Európe. Do diskusie sa dostali aj aspekty výskumu prekladu v Izraeli, Brazílii, Taliansku, Číny, Chile, USA a ďalších. Na konferencii sa zúčastnili aj slovenskí bádatelia z troch inštitúcií – Ústav svetovej literatúry SAV, Bratislava (L. Vajdová), Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica (V. Biloveský, M. Djovčoš) a UKF Nitra (M. Valentová, L. Čechová). Slovenská škola prekladu sa ukázala v tomto porovnaní ako veľmi objavná a dynamická už od čias vzniku. Dodnes sa niektoré jej pojmy používajú vo svetovom meradle. Na záver boli predstavené výsledky výskumu ÚSvL SAV a časopis World Literature Studies.

Libuša Vajdová

■ **V dňoch 18. – 20. 10. 2013 sa v Piešťanoch konal 35. ročník Letnej školy prekladu.** Hlavní organizátori (Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry a Slovenská spoločnosť prekladateľov odbornej literatúry) ju venovali Antonovi Popovičovi, zakladateľovi slovenskej prekladovej školy, pri príležitosti 80. výročia jeho narodenia. Popovičov odkaz reflektovali najmä úvodné prednášky podujatia, ktoré však nezostali len na úrovni konštatovaní, ale pokúsili sa aj o kritické zhodnotenie jeho diela a načrtnutie možnosti nadväzovania. Pohľad z druhej strany priniesol večerný program, v rámci ktorého na A. Popoviča vedecky i osobne spomínal J. Vilikovský. Ďalšie kľúčové témy tohtoročnej Letnej školy siahali od translatologickej a recepcne orientovaných príspevkov, cez audiovizuálny preklad a tlmočenie, až po problematiku básnického prekladu. Z pracovníkov ústavu na podujatí vystúpili M. Kusá, L. Franek, J. Zambor a E. Bubnášová.

Eva Bubnášová

■ **Rumunská literatúra non-fiction včera a dnes sa stala témou IV. medzinárodného kolokvia rumunistických štúdií v strednej Európe, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 23. – 24. 10.** v Rumunskom kultúrnom inštitúte v Prahe pod záštitou Karlovej univerzity v Prahe, Ústavu svetovej literatúry SAV, Univerzity Komenského v Bratislave a Ď. Na kolokviu sa zúčastnili výskumníci, kritici a vydavatelia z Rumunska, Čiech, Slovenska, Talianska a Portugalska. ÚSvL SAV, hlavný spoluorganizátor kolokvia, prezentoval v rámci samostatnej a dobre obsadennej sekcie výskum zameraný na problémy fikcie a non-fikcie v dejinách literatúry, v historiografii, v kultúre a v umení ako súčasť grantového projektu VEGA Dejiny rumunskej literatúry, ktorý sa rieši v ÚSvL SAV.

Libuša Vajdová

■ **V stredu 13. 11. 2013 v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku dvere verejnosti otvoril aj Ústav svetovej literatúry SAV.** Program sa začal výstavou publikácií ÚSvL, na ktorú nadviazal riaditeľ prof. Mgr. Adam Bžoch, CSc. prezentáciou monografií a zborníkov vydaných v roku 2013, pričom publikačnú aktivitu ústavu zhodnotil ako plodnú a prínosnú. Slovo prevzala Mgr. Gabriela Magová, PhD., šéfredaktorka karentovaného časopisu *World Literature Studies*, vydávaného v ÚSvL, aby predstavila tri tematické a jedno špeciálne číslo zostavené v tomto roku. Následne v rámci prezentácie grantu Európske dimenzie umeleckej kultúry Slovenska za ÚSvL SAV odznela prednáška prof. Mgr. Bžocha, CSc., o podobách odkazu J. Huizungu u slovenskej inteligencie, počnúc skupinou okolo časopisu *Verbum* až po Jozefa Felixa. Deň otvorených dverí v popoludňajších hodinách ukončila Mgr. Bogumiła Suwara, PhD. prednáškou *K estetike nových médií*, v ktorej položila zásadnú otázku potenciálnych priestorov, ktoré nové médiá vytvárajú, pre tvorbu estetických hodnôt.

Petra Blšťáková

■ **Dňa 20. 11. 2013 usporiadal Kabinet Dionýza Ďurišina založený pri Ústave filologických štúdií Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave svoju v poradí druhú medzinárodnú komparatistickú konferenciu.** V tomto roku sa účastníci zaoberali témou *Premeny poetiky novely 20. storočia v krajinách strednej Európy/Európy vôbec*. 14 účastníkov konferencie spolupracuje už dlhšie s jadrom vedeckého tímu grantového projektu KEGA, ktorý vedie prof. PhDr. Mária Bátorová, DrSc. Účastníci z Nemecka a Španielska, ako i zo slovenských univerzít a SAV sa zaoberali žánrom novely, jeho špecifikáciou a rôznymi podobami v premenách 20. storočia. Materiál bude publikovaný v druhom dieli novozaloženej edície „Komparatistické štúdie Kabinetu Dionýza Ďurišina“.

Katarína Zechelová

■ **V dňoch 5. – 6. februára 2014 sa v Ústave svetovej literatúry Slovenskej akadémie vied uskutočnila konferencia Súčasné stredoeurópske podoby historického románu.** Žáner historického románu reflektuje na aktuálne platný obraz národa o sebe samom už od svojho vzniku (t. j. od oddelenia historiografie ako vedeckej disciplíny od krásnej literatúry na začiatku 19. storočia). Akcenty tejto reflexie sú však odlišné: siahajú od sebakonštitujúceho sa národného vedomia cez upevňovanie historickej (kultúrnej) pamäte až po mimetické zobrazenie spoločenskej historickej nevyhnutnosti národných dejín (G. Lukács). Medzi ustálené kódy žánru sa radí tak veľkolepý naratív, ako aj pôsobenie skutočnosťou (výraz R. Barthesa).

V poslednej tretine 20. storočia sa na základe rozličných podnetov ako naliehavá ukazuje potreba žáner prehodnotiť. Z pohľadu vedeckej disciplíny takéto impulzy predstavujú priznanie konštruktívnej povahy dejín ako takých a zároveň uvedomenie si narativity historiografie (H. White, R. Koselleck a i.), zo strany postmodernej filozofie zase všeobecné spochybnenie veľkých rozprávání (F. Lyotard). Následkom toho sa z množujú metahistorické koncepty (poetiky dejín) a módy spomínania na minulosť, vzniká predstava dejín ako heterotopického priestoru (T. Bényei), literárny modus rozprávania o minulosti sa stáva heterogénnym/eklektickým.

V rámci konferencie sa pokúsime zmapovať, aké podoby historického románu podnietil v stredoeurópskych literatúrach tento paradigmatický obrat. Náš výskum sa sústreďí predovšetkým na románovú tvorbu cca. posledného štvrtstoročia, nazývanú aj postmodernou. Navrhované aspekty sú nasledovné:

- Metahistorické koncepty v pozadí postmoderných historických románov (napríklad inšpirácie z postkoloniálnych, z rodových štúdií...)
- Problematizácia historickej hodnovernosti (objektívnosti)

- Mody historického spomínania a pripomínania: trauma, amnézia, nostalgia...
- De(kon)štruované historické naratívy
- Dejiny ako pastiš
- Dejiny ako jazykový konštrukt
- Prežívané dejiny verus História
- Multikulturalita verus národné dejiny
- Podnety z magického realizmu

■ **The conference Postcolonialism and East-Central European Literatures will take place at the Institute of World Literature, Slovak Academy of Sciences on 10–12 April 2014.**

Despite the scepticism of some theorists, postcolonial theory has proved to be a useful tool in analyzing the cultures and societies formerly in the Soviet ideological sphere, and over the last decade this approach has been productively undertaken by a number of critics worldwide (see Braga 2001; Kelertas 2006; Kovacevic 2008; Lisiak 2010; Gosk 2010; Bottez et al. 2011; Sandru 2012; Kołodziejczyk and Sandru 2012). The experiences of Soviet domination by the countries of the former USSR and the Eastern Bloc and those of Western overseas colonization appear to share a number of characteristics. These are, for example, the relationship centre-periphery and the theorizations of exclusion/inclusion and liminality; splitting at the level of both culture and subjectivity; structures of othering and representations of difference; the experience of collective trauma; issues of collective memory/amnesia and the rewriting of history; experiences of self-colonization and complicity; formations of nationalism; forms and historical realizations of resistance as complex cultural practices; the phenomena of exile and emigration; concepts such as orientalism, epistemological violence, alterity, ambivalence, mimicry, internal colonization, dislocation, minority and subaltern cultures, neocolonialism and transnationalism.

There are, however, also important differences, as has been pointed out by David Chioni Moore, among others. Whereas the countries formerly colonized by Great Britain, France, Holland, Spain and Portugal accepted the perceived cultural superiority of the colonial powers and adopted many aspects of the culture of the colonizer, the societies of Eastern and Central Europe regarded the Russian culture as culturally inferior, barbaric and “Oriental”, reversing the orientalizing gaze of the 19th century Western European imperialism. These nuances of difference between Western and Soviet colonization have already produced new theoretical terminology, such as “filtered colonialism” (Tötösy de Zepetnek 2002), “intimate colonialism” (Tichindelean 2009), “mutated colonialism” (Sandru 2010), “mutant coloniality” (Tlostanova 2012) and “new colonisation” (Sirbu 2009) which reflect the need to re-position the discussion of post-socialist East-Central European cultures. As Madina Tlostanova argues, “It is an urgent task to develop decolonial “communities of sense” at the level of the audience, critics, writers and artists themselves” (Tlostanova 138).

This conference seeks to examine the literatures of East-Central Europe during and after the Soviet domination in the context of postcolonial theory. On the one hand, we are interested in the issues of (post)coloniality in relation to the former USSR; on the other, we want to explore instances of orientalism and othering found in 20th-century East-Central European literatures and how this is relevant to the (post)socialist experience. Rather than applying at face value postcolonial theory to (post)socialist cultures, we seek to take the paradigms formulated by postcolonial theory as the starting point for explorations that might lead us to the articulation of new theoretical models. Taking East-Central European literatures as the main reference point (including film, theatre and other forms of textuality); the conference will seek to address questions such as:

- How have East-Central European cultures negotiated their identities in relation to Soviet imperialism? How do we analyze post-socialist cultures from a postcolonial perspective? What development can be identified from the socialist to the post-socialist era?
- How have East-Central European cultures negotiated their identities in relation to the West as the other dominant power during and after the Cold War?
- How do we theorize resistance discourses against Soviet domination in East-Central European literatures? What was the impact of such resistant literatures on official narratives and what are their legacies in the present?
- How do terms such as self-colonization, internal colonization, orientalism or mimicry help analyze East-Central European cultures?
- What types of (post)modernism developed in East-Central European literatures and cultures as a result of Soviet domination?
- How do we understand orientalism in texts by writers from East-Central European cultures that never had imperial investments in the East/South?
- What is the relationship between the former Soviet/East Bloc citizen and the European Union? How does 20th-century history affect this relationship?
- What is the relationship between the former Soviet/East Bloc citizen and the world? Is the post-socialist ready to become a cosmopolitan?
- Does globalization and its implications include the East-Central Europe as well? What is its place in this hierarchical structure of power and economy?